

Alternatīva likvidācijai

Elīna Bedānova,

Zvērinātu advokātu biroja *Raidla Lejiņš & Norcous* zvērināta advokāte

Ņemot vērā pašreizējo ekonomisko situāciju valstī, arvien biežāk dzirdam par komercsabiedrībām, pēc kuru pakalpojumiem pieprasījums ir ievērojami samazinājies vai pat zudis. Šo sabiedrību dalībnieki nonākuši krustcelēs - sabiedrību pavisam likvidēt nav izdevīgi, bet arī aktīva darbība nav iespējama. Šādos apstākļos vērtīga varētu būt iespēja uz laiku apturēt sabiedrības saimniecisko darbību, lai samazinātu administratīvo slogu, kas saistīts ar ikdienas vadību un uzturēšanu. Taču nesakārtotās likumdošanas dēļ liela daļa uzņēmēju var nebūt pietiekami informēti par šādu iespēju.

Latvijas normatīvie akti diemžēl nemaz neparedz šādu iespēju. Tomēr, balstoties uz likuma „Par uzņēmējdarbību” (kas zaudējis savu spēku līdz ar Komerclikuma spēkā stāšanos) iedibināto praksi, vēršoties Valsts ieņēmumu dienestā (VID), to iespējams realizēt.

Lai to izdarītu, nepieciešams VID iesniegt iesniegumu, kurā tiek pamatota nepieciešamība uz laiku apturēt sabiedrības saimniecisko darbību un ir norādīts tās pārtraukšanas termiņš. Tas gan neatbrīvos sabiedrību no pienākuma katru mēnesi iesniegt „tukšas” atskaites VID par periodu, kurā sabiedrības saimnieciskā darbība apturēta.

Vadoties no šā brīža VID prakses, sabiedrības saimniecisko darbību ir iespējams apturēt uz laiku līdz vienam gadam. Saskaņā ar nu jau spēku zaudējušo likumu „Par uzņēmējdarbību”, uzņēmumam bija iespējams piemērot vienkāršoto likvidācijas procedūru, ja tika saņemts iesniegums no VID par to, ka uzņēmums viena gada laikā pēc reģistrācijas LR Uzņēmumu reģistrā nav uzsācis uzņēmējdarbību. Vispārinot šo tiesību normu, VID iedibināja praksi atļaut uzņēmumiem lūgt apturēt to saimniecisko darbību uz laiku līdz vienam gadam. Minētā prakse ir saglabājusies nemainīga arī šobrīd. Turklāt, kā skaidro VID darbinieki, noteiktais viena gada termiņš

neizslēdz iespēju pēc tā notecēšanas vērsties VID ar jaunu iesniegumu par termiņa pagarināšanu atkārtoti uz vēl vienu gadu.

Citu valstu prakse rāda, ka šis jautājums ir pietiekoši detalizēti regulēts, un arī Latvijas normatīvajos aktos būtu nepieciešams paredzēt iespēju sabiedrībām uz laiku apturēt saimniecisko darbību. **Ja regulējums tiktu iekļauts likumā, uzņēmēji varētu skaidri zināt tiem pieejamās iespējas un kārtību, kādā saimnieciskās darbības apturēšana realizējama, un tiem nebūtu jāpaļaujas tikai un vienīgi uz likumā neregulētu VID praksi, kas šobrīd pastāv, bet jebkurā brīdī var mainīties.** Izstrādājot normatīvo regulējumu, būtu lietderīgi apsvērt, vai šādā gadījumā sabiedrībai ir nepieciešams ik mēnesi iesniegt „tukšas” deklarācijas, kā arī vai attiecīgajā gadā ir nepieciešams šīs sabiedrības finanšu audits. Šo prasību likvidēšana samazinātu nevajadzīgus izdevumus un administratīvo darbu gan VID, gan komersantiem. Šobrīd, piemēram, likums „Par nodokļiem un nodevām” paredz tikai to, ka pēc lēmuma pieņemšanas par sabiedrības likvidāciju, reorganizāciju vai darbības pārtraukšanu par to nepieciešams rakstveidā informēt attiecīgo nodokļu administrācijas institūciju 10 dienu laikā. Savukārt Komerclikums neietver nekādus noteikumus attiecībā uz sabiedrības „darbības pārtraukšanu” vai apturēšanu.

Piemēram, detalizēti šis jautājums tiek regulēts Anglijas normatīvajos aktos, kur šādas sabiedrības zināmas kā „dusošās sabiedrības” (*dormant companies*). Saskaņā ar Anglijas normatīvajiem aktiem, sabiedrība par tādu tiek uzskatīta, ja pārskata perioda laikā tā nav veikusi nekādus būtiskus darījumus. Izvērtējot, vai sabiedrība var tikt uzskatīta par „dusošu”, par nebūtiskiem tiek uzskatīti sekojoši darījumi:

- sabiedrības kapitāla daļu / akciju apmaksā;
- valsts nodevu maksājumi uzņēmumu reģistram;
- soda naudu maksājumi.

Sabiedrība var būt „dusoša” neierobežotu laika periodu, un tas tiek ierakstīts Anglijas uzņēmumu reģistrā. Šāda veida sabiedrības ir atbrīvotas no audita attiecībā uz to finanšu gadu/gadiem, kurā/kuros tā ir bijusi „dusoša”. Tas gan neatbrīvo sabiedrību no pienākuma iesniegt nodokļu administrācijai sabiedrības gada pārskatus.

Iespēja uz laiku apturēt sabiedrības saimniecisko darbību kā alternatīva sabiedrības likvidācijai ir būtiska ne tikai no likvidācijas un atkārtotas jaunas sabiedrības dibināšanas izmaksu viedokļa, bet arī tādēļ, lai jau pastāvošā

sabiedrība varētu saglabāt savu firmu (nosaukumu), būtiskus aktīvus vai intelektuālo īpašumu.

Izmantojot šobrīd VID praksē pieejamo iespēju uz laiku apturēt sabiedrības saimniecisko darbību, būtu jāņem vērā sekojošais:

- Komercreģistra iestāde var celt prasību tiesā par sabiedrības darbības izbeigšanu, ja ilgāk par trim mēnešiem sabiedrības valdei nav pārstāvības tiesību. Tādēļ, apturot darbību, vajadzētu pārliecināties, ka minētajā laika periodā valde saglabā savas pārstāvības tiesības;
- ja sabiedrībai izsniegtas kādas licences/atļaujas, būtu jānoskaidro, vai tā, neveicot saimniecisko darbību, nevar attiecīgās licences/atļaujas zaudēt;
- sabiedrības dalībniekiem būtu jāparedz, kā tiks segti tie izdevumi, kas radīsies laika periodā, kamēr saimnieciskā darbība netiek veikta (piemēram, atskaišu gatavošanu VID utt.).

VID piekoptā prakse sniedz sabiedrībām iespēju uz laiku pārtraukt savu saimniecisko darbību, kas var būt pagaidu risinājums ekonomiskās krīzes laikā. Tomēr, ņemot vērā, ka šī iespēja balstās tikai uz VID piekopto praksi, nevis konkrētu likumu, likumdevējam būtu nepieciešams sakārtot normatīvos aktus, tādējādi nākot pretī uzņēmējiem tik grūtā laikā.

Publicēts laikraksta *Diena* izdevumā *Lietišķā Diena* 2009.gada 9.februārī (Nr.116)